

Osnovan hrvatski odbor međunarodne organizacije Plavog štita

Tamara Štefanac

Međunarodnu nevladinu organizaciju Plavi štit (*Blue Shield*) osnovali su 1996. Međunarodno arhivsko vijeće (ICA), Međunarodno muzejsko vijeće (ICOM), Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) i Međunarodno vijeće za spomenike i spomeničke cjeline (ICOMOS). Jedan od neposrednih poticaja za osnivanje nezavisnog, međunarodnog komiteta posvećenog zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba bio je i rat u Hrvatskoj 1990-ih, kada se dokazala „apsolutna neizvedivost primjene Haaške konvencije” (Šulc 1992, 46). Međunarodna zajednica, UNESCO i krovne organizacije stručnih udruženja pokrenuli su osnivanje međunarodnog nezavisnog tijela koje bi isključivo bilo orijentirano na zaštitu kulturne baštine u slučaju oružanih sukoba te poticanje država na ratifikaciju Haaške konvencije. Nakon osnivanja u ICOM-ovim pariškom sjedištu, prvi sastanak međunarodnog odbora Plavog štita održan je u studenome 1998. u Radencima (Slovenija) te je Odbor, kao savjetodavno tijelo, bio uključen u pripremu Drugog protokola Haaške konvencije iz 1999. Djelovanja Plavog štita prošireno je u rujnu 2000. na općoj skupštini u Austriji uključivanjem zaštite kulturnih dobara u slučaju prirodnih katastrofa kao i kriznim situacijama uzrokovanim ljudskim djelovanjem. Nacionalni odbori diljem svijeta već su tada bili vrlo aktivni te je 2008. osnovana Udruga nacionalnih odbora Plavog štita koja se 2016. udružila s Međunarodnim odborom Plavog štita u jednu organizaciju naziva Plavi štit. Danas mrežu Plavog štita čini 31 nacionalnih odbora uz dodatnih 8 odbora u postupku akreditacije, kojima koordinira Blue Shield International (BSI) s trenutnim sjedištem pri Sveučilištu u Newcastleu (UK).

Misija Plavog štita jest zaštita kulturne i prirodne baštine, materijalne i nematerijalne u slučaju oružanih sukoba, prirodnih katastrofa i kriznih situacija uzrokovanih ljudskim djelovanjem. Njegova osnovna načela djelovanja jesu

nezavisnost, neutralnost, profesionalnost, suradnja, poštovanje kulturnih identiteta te djelovanje na volonterskoj i neprofitnoj osnovi. Zaštita kulturne baštine ostvaruje se kroz nekoliko područja djelovanja: preventivna zaštita i upravljanje rizicima, odgovor na kriznu situaciju, stabilizacija i oporavak, zakonska usklađenost i implementacija odredaba Haaške konvencije. Posebna pažnja posvećena je jačanju kapaciteta kroz edukaciju i osposobljavanje stručnjaka u kulturi i drugih dionika zaštite kulturne baštine u kriznim situacijama. Umrežavanje na međunarodnoj razini, razmjena iskustava i primjera dobrih praksi, promicanje zaštite kulturne baštine u oružanim sukobima i drugim kriznim situacijama osnovne su aktivnosti većine nacionalnih odbora. U odnosu na temeljnu misiju prilikom osnivanja, Plavi štit danas predstavlja nezavisnu međunarodnu organizaciju koja okuplja stručnjake različitih profila, usmjerenu na međusektorsku suradnju i promicanje interdisciplinarnih principa u zaštiti kulturnih dobara u kriznim situacijama. I dalje aktivno zagovara ratifikaciju Haaške konvencije kod država koje to još nisu učinile, aktivno surađuje s međunarodnim stručnim i znanstveno-istraživačkim organizacijama i institucijama te je prisutan u promatračkim misijama diljem svijeta.

Poticaj za osnivanje Plavog štita Hrvatske bila je međunarodna znanstveno-stručna konferencija „Solidarnost u kulturi: zaštita kulturne baštine u kriznim situacijama“ održana u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 2021. godine i inicijativa ondašnje voditeljice Odjela zaštita i pohrana dr. sc. Dragice Krstić. Postupak akreditacije pri BSI provela je dr. sc. Tamara Štefanac u suradnji sa članicom UN-ove misije u Libanonu Svjetlanom Jović. Slijedeći principe pri osnivanju nacionalnih odbora Plavog štita, u hrvatski odbor priključili su se dr. sc. Silvija Babić, dr. sc. Darko Babić, dr. sc. Vlatka Lemić, dr. sc. Sanda Milošević, dr. sc. Igor Tomić i dr. sc. Mirna Willer.

Proces akreditacije uspješno je dovršen početkom 2023. godine.

Osnovni cilj djelovanja Plavog štita Hrvatske jest podizanje svjesnosti o potrebi zaštite kulturnih dobara u kriznim situacijama, nužnosti ostvarivanja međusektorske i međunarodne suradnje te poticanje interdisciplinarnog pristupa u zaštiti kulturne baštine. U skladu s etičkim načelima BSI rad članova Odbora zasniva se na nepristranosti, poštivanju raznolikih kulturnih identiteta, profesionalizmu, volontiranju i suradnji s baštinskim stručnjacima i drugim dionicima sustava zaštite kulturnih dobara u kriznim situacijama, kao i zajednicama i pojedincima čiji je suživot s kulturnom baštinom osnova razumijevanja važnosti njene zaštite. ■

INFO

Više o Plavom štitu Hrvatska saznajte na: <https://theblueshield.org/a-blue-shield-national-committee-for-croatia/>

Kontakti: Blueshield.croatia@theblueshield.org i tstefanac@nsk.hr

REFERENCE

Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba od 14. svibnja 1954. i Protokol uz tu Konvenciju od 14. svibnja 1954. godine (<https://narodne-novine.nn.hr/eli/medunarodni/2002/6/75>)

Šulc, Branka. Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba - Haaška konvencija : osnovna područja istraživanja - primjedbe i prijedlozi koji se odnose na muzejsko-galerijsku građu u Republici Hrvatskoj. *Informatica museologica* 23, br. 1-4 (1992): 46-51. (<https://hrcak.srce.hr/144695>)

Zakon o potvrđivanju Drogog protokola uz Konvenciju za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, NN 11/2005 (<https://narodne-novine.nn.hr/eli/medunarodni/2005/11/114>)